

Högskolan Halmstad
Sektionen för humaniora

C-uppsats
Svenska 61-90 Ht 2010

Anna Eriksson
Nyhemsgatan 26
302 49 Halmstad
anna09@student.hh.se

Bloggen – 2000-talets dagbok

En studie om bloggares språkbruk jämfört med
rekommenderade skriftliga normer

Handledare: Bertil Westberg

Innehållsförteckning

Bilagor 1-20	2
1 Inledning	1
1.2 Syfte.....	2
1.3 Material och metod.....	2
1.4 Avgränsning.....	2
2 Blogg	3
2.1 Historia.....	3
3 Språkriktighet	4
3.1 Skriftspråket	4
3.1.1 Särskrivning av sammansättningar.....	5
3.1.2 De/dem/dom.....	6
3.1.3 Dubblering med så och då.....	7
3.1.4 Satsradning.....	9
3.1.5 Adjektivets a- och e-former.....	10
3.1.6 Symmetribrott.....	11
3.1.7 Bestämd form eller inte efter demonstrativt pronomen.....	12
3.1.8 Flertal eller mängd.....	13
3.1.9 Och eller att.....	14
3.1.10 Var eller vart.....	15
3.1.11 Adjektiv med t-böjning som predikativ.....	16
4.1 Tabell över förekomst av ”språkfelen”	17
4.2 Analys av bloggarna	17
4.2.1 Särskrivning av sammansättningar.....	18
4.2.2 De/dem/dom.....	20
4.2.3 Dubblering med så och då.....	21
4.2.4 Satsradning.....	23
4.2.5 Adjektivets a- och e-former.....	26
4.2.6 Symmetribrott.....	26
4.2.7 Bestämt form eller inte efter demonstrativt pronomen.....	27
4.2.8 Flertal eller mängd.....	28
4.2.9 Och eller att.....	28
4.2.10 Var eller vart.....	29
4.2.11 Adjektiv med t-böjning som predikativ.....	30
5 Diskussion	31
5.1 Avvikelser från rekommenderat språkbruk.....	31
5.2 Skillnader mellan åldersgrupper.....	34
6 Avslutning och vidare forskning	34
Källförteckning	35

Bilagor 1-20

1 Inledning

Språkriktighet i text är något som alltid är aktuellt, i och med att språket hela tiden förändras, och att antalet offentliga texter bara ökar. För många texttyper finns det relativt klara normer att följa, t.ex. att man inte ska använda ”jag” i utredningar och rapporter, eftersom dessa bör ha en objektiv framtoning.

I andra sammanhang är det inte alls självklart hur man ska skriva. Att använda sig av samma typ av språk när man skriver skönlitteratur som när man skriver en rapport åt finansdepartementet skulle inte ge så många läsare. Orsaken till detta är naturligtvis att man har olika syften med olika texter. En rapport är, för det mesta, inte ägnad att roa eller förströ läsaren, som en novell är, utan att informera.

Men hur är det med de nya texterna? De som gjort sin debut med Internets intåg, men som egentligen alltid har funnits i form av privata dagböcker och texter. Hur ser de texter ut, som vem som helst kan göra offentliga genom bloggar och hemsidor, och som inte behöver gå igenom någon som helst granskning innan de publiceras. Hur ser språket ut i dem? Finns det några gemensamma mönster?

I många fall av språkriktighetsfrågor finns det inga bestämda regler om hur de ska behandlas, utan endast rekommendationer som grundar sig på utbredningen av ett visst språkbruk. Att många i Norrland säger ”skorna är trasig” gör det inte till rekommenderat svenskt språkbruk, eftersom huvuddelen av svenskarna säger ”skorna är trasiga”. Skulle däremot det norrländska sättet sprida sig och bli det dominerande, skulle det finnas anledning att omvärdera vad som är acceptabelt. Satta grammatiska regler gäller alltså inte för evigt. Hade så varit fallet, skulle vi fortfarande ha talat som våra förfäder gjorde för många hundra år sedan.

Som flitig läsare av allehanda texter och student med svenska som inriktning, är jag väldigt intresserad av, och uppmärksam på, hur andra människor skriver, och efter att jag nu har läst ett antal bloggar har jag också blivit mer uppmärksam på hur jag själv skriver, och har förstått att det inte alls är säkert att det blir helt rätt alla gånger.

1.2 Syfte

Syftet med den här uppsatsen är att undersöka hur bruket ser ut i fråga om språkriktighetsfrågor i bloggar på Internet, inte nödvändigtvis för att peka ut eventuella fel, utan främst för att se om, och i så fall hur, bloggarnas språkbruk skiljer sig från det rekommenderade bruket ”standardsvenskan”. Vidare vill jag ta reda på om bruket skiljer sig åt mellan olika åldersgrupper, och vad de skillnaderna i så fall är.

Frågeställningarna ser således ut som följer:

- Skiljer sig språket vad gäller olika språkriktighetsfrågor från rekommenderat svenskt språkbruk, och i så fall hur?
- Förutsatt att det finns några skillnader, finns det några synliga mönster bland dem?
- Är det någon skillnad, språkriktighetsmässigt, mellan texterna skrivna av personer under 30 och personer över 30, och i så fall vad?

1.3 Material och metod

Undersökningen bygger på 20 inlägg ur dagboksbloggar med en längd på mellan en halv och en och en halv sida. Bloggarna är slumpvis utvalda från en bloggportal. Inläggen är uppdelade i två åldersgrupper: över 30 och under 30. Faktamässigt har jag främst utgått ifrån Svenska språknämndens *Språkriktighetsboken* (2005) och därifrån tagit information om de ”språkfel” jag hittat i texterna. Jag har undersökt texterna och sammanställt de fel som jag upptäckt och riktat in mig på.

Bilagorna är uppdelade så att nummer 1-10 är gruppen med skribenter över trettio, och 11-20 är den där skribenterna är under trettio.

1.4 Avgränsning

Jag har valt att enbart koncentrera mig på de språkriktighetsfrågor som rör grammatiken, och inte så mycket skrivtekniska frågor, som stavning och skiljetecken, då det inte finns samma variationsmöjligheter vad gäller de senare. Vad jag är intresserad av är hur olika människor väljer att hantera olika skriftspråkliga situationer som det kan råda delade meningar om, trots att den traditionella grammatiken kan verka klar. Därför är inte liten bokstav i början av meningar, eller antalet punkter efter dem något jag har analyserat.

2 Blogg

Ordet *blogg* är en förkortning av *webblogg* som kommer från engelskans *weblog* (*web* och *log*) och är enligt *Natur och Kulturs Stora Svenska Ordbok* (Köhler & Messelius 2006:126) en dagbok på Internet som man uppdaterar. Wikipedia utvecklar och skriver ”en webbplats som innehåller periodiskt publicerade inlägg och/eller dagboksanteckningar på en webbsida där inläggen är ordnade så att de senaste inläggen oftast är högst upp”. Att blogga har blivit väldigt populärt, och en beräkning som gjordes 2009 visar att ca. 190 000 bloggar startas dagligen världen över.

Vem som helst kan starta en blogg med hjälp av fristående bloggtjänster eller sådana som har startats av andra företag. I Sverige tillhandahåller t.ex. *Aftonbladet* och *Expressen* samma tjänster.

Det finns flera olika bloggar, inte bara sådana som fungerar som personliga dagböcker på Internet, utan också t.ex. företagsbloggar, vilka företagen använder som kommunikationsmedel till kunder, inredningsbloggar, som främst bygger på bilder, och så kallade mikroblogger, där antalet tecken man får skriva i ett inlägg är begränsade. Den mest kända webbplatsen för de senaste är amerikanska Twitter.

Det finns många portaler och bloggsöktjänster på nätet där man kan hitta bloggar man söker, oavsett om det är en specifik blogg, eller om man bara är ute efter en särskild typ, t.ex. modebloggar i allmänhet (<http://sv.wikipedia.org/wiki/Blogg>).

2.1 Historia

Den första personliga bloggen, *Justin's Links from the Underground* startades 1994 av Justin Hall, en amerikansk frilansjournalist som har blivit kallad ”the founding father of personal blogging” av *New York Times Magazine* (http://en.wikipedia.org/wiki/Justin_Hall). En av de första bloggarna i Sverige var Annica Tiger som började 1997. Andra tidiga svensk bloggare var Johan Norberg och Anders Linder. 2004 blev fenomenet omåttligt populärt i vårt land, då man efter jordbävningen i Indiska oceanen upptäckte att bloggen var mycket snabb och effektiv vad gäller att kommunicera med omvärlden. Lister på svenskar i Thailand som publicerades på bloggar nådde fram fortare än de som gavs ut i tidningar och av myndigheter (<http://sv.wikipedia.org/wiki/Blogg>).

En annan viktig faktor som gjorde att bloggandet blev så populärt var att publiceringsprocessen förenklades: man kunde skriva in texten direkt i webbläsaren. Från början skrevs inläggen i vanliga redigeringsprogram eller för hand i *html*-kod (*Hyper Text Markup Language*), vilket innebar att man skrev in koder för hur inläggen skulle se ut, t.ex. var fetstil skulle börja och sluta. Därefter lades de ut på webbplatsen. (<http://sv.wikipedia.org/wiki/HTML>).

3 Språkriktighet

Språkriktighet handlar i mångt och mycket om vad som anses lämpligt eller passande i en viss språklig situation. Det är alltså inte bara vad som är absolut rätt eller fel. Vad som verkar självklart i ett sammanhang, kanske anses opassande i ett annat.

Alla människor har ett mentalt lexikon och en mental grammatik i sina hjärnor. Det är där all vår kunskap om hur man kommunicerar med ord finns, både vad gäller uttal, betoning, böjning m.m. Det är dock inte fråga om några mentala uppslagsverk vi medvetet slår upp varje gång vi ska tala. Den kunskapen tillämpas utan att vi tänker på det. Det sker automatiskt.

Det är inte heller så att var och en har en individuell grammatik, som bara gäller för en själv. Alla svenskar t.ex. har ungefär samma inre språkkänsla, vilket ju till stor del beror på det sociala umgänget med andra som talar samma språk. Skillnader beror ofta på från vilken del av landet man härstammar, eller vilka sociala förhållanden man lever i. Det är dessa skillnader som kan göra att meningsskiljaktigheter uppstår i fråga om vad som är korrekt språk, speciellt vad gäller skriftspråk. I talat språk är det lättare att komma undan om man sagt något ogrammatiskt, man kan ta om och rätta till det som blev fel. I skrift däremot har man inte den möjligheten. Och även om det skorrar illa i vissa öron när någon säger något som inte stämmer överens med ens egen inre grammatik, har man inte tid att som lyssnare stanna upp och irritera sig på det, vilket man har när man läser en text (Språkriktighetsboken 2005:).

3.1 Skriftspråket

Trots vissa skillnader är svenskan i det stora hela densamma över hela Sverige: *standardsvenska*. Det är alla de komponenter av ett språk som de allra flesta delarna av Sverige har gemensamt, som ordval, böjning och meningsbyggnad. Skriftspråket är nära

kopplat till standardspråket, men är mer standardiserat, i alla fall vad gäller saker som de tre ovannämnda, ordval, böjning och meningsbyggnad. Andra saker är inte alls allmänna och självklara som man skulle kunna tro. Detta gäller bl.a. ordföljd, som inte har följt någon självklar utvecklingslinje genom tiderna, eller inte medvetet drivits lika hårt åt ett visst håll i standardiseringssyfte. Därför är det inte konstigt att det förekommer olika varianter av en och samma språkfråga (Språkriktighetsboken 2005:).

3.1.1 Särskrivning av sammansättningar

Ett vanligt misstag när man skriver är att särskriva sammansättningar, d.v.s. att sätta ett mellanrum eller bindestreck mellan ord som i sig består av flera ord. Av t.ex. orden *spel* och *klubb* kan man bilda ordet *spelklubb*. Vissa skriver konsekvent isär sådana ord, medan andra går halva vägen, och sätter ut ett bindestreck. Det är dock idag inte en stor diskussionsfråga bland språkvårdare, eftersom det sedan 1800-talets senare del har gjorts standardiseringar på den punkten. Innan dess var alla tre formerna vanligt förekommande. Nu är man i stort sett överens om att det är fel att särskriva sammansättningar (Språkriktighetsboken 2005:43).

Anledningen till att man inte ska särskriva är tydligheten – de självständiga orden *sjuk sköterska* har ju inte samma betydelse som det sammansatta ordet *sjuksköterska*. I det senare exemplet beskrivs en person som har utbildat sig till att ha en viss ställning och ansvar som sköterska på ett sjukhus (och som antas vara frisk). Det andra exemplet beskriver förvisso någon slags sköterska, men en sjuk sådan.

Trots att vårt sunda förnuft i sådana fall oftast talar om för oss vad som egentligen avses, är det bra att ha en regel att gå efter, om inte annat, så för att undvika att locka fram oavsiktliga skratt över exempel som ”Kassa medarbetare sökes”

(http://www.skrivihop.nu/exempel/bilder/kassa_medarbetare.gif). Det är inte troligt att företaget i fråga verkligen önskade medarbetare som inte var speciellt duktiga, utan att man helt enkelt satt ut ett mellanrum för mycket.

Det finns dock undantag, där man för tydlighets skull sätter ut ett bindestreck, t.ex. i tillfälliga sammansättningar, som *Gyllenhammar-märke*, eller då ordet kan tolkas på flera sätt, som *kolugn* (*kol-ugn*, *ko-lugn*). Ett annat undantag är när förleden är en icke-alfabetisk symbol, en bokstav eller en förkortning, som *&-tecken*, *a-lag*, *TV-tidning*. Det är också vanligt att sätta ut

bindestreck efter en del sammansättningar med *icke-* och *anti-* som, *icke-latinsk* och *anti-fascist*, men ju frekventare sådana sammansättningar är desto vanligare är det att de skrivs ihop, som *ickekommersiell* (ibid. s.45).

Om sammansättningen har en fast fras som förled, bör man även där för tydlighets skull sätta ut bindestreck mellan varje ord; det är lättare att urskilja budskapet i längre sammansättningar som *vadvardetjagsaminen* om orden inte sitter direkt ihop (*vad-var-det-jag-sa-minen*) (ibid. s.46 f.).

3.1.2 De/dem/dom

De flesta personliga pronomen i det svenska språket ser olika ut beroende på om de står som subjekt eller objekt: *jag/mig, du/dig, hon/henne, han/honom* i singular och *vi/oss, ni/er* och *de/dem* i plural. *Den/det* har samma form både som subjekt och objekt.

I de flesta svenska dialekter skiljer sig inte uttalet av subjektet *de* och objektet *dem* åt, båda uttalas *dom*. Detta bruk förekommer även i skriftspråk, och förutspåddes bli den helt dominerande formen framför *de* och *dem* under 1960- och 1970-talet. I stället ser användningen av *dom* ut att minska, men det förekommer fortfarande heta diskussioner, speciellt inom skolvärlden, om *dom*-brukets vara eller icke vara i skrift.

Argument för *dom* handlar för det första om inlärningsvårigheter: det är svårt att lära sig när *de* respektive *dem* ska användas, då det inte är något som åtskiljs i tal. För det andra menar man att eftersom bruket av *de/dem* redan i de flesta dialekter har försvunnit ur talspråket, är det oundvikligt att det gör det även i skrift, så varför hålla fast vid det?

De/dem-sidan menar bl.a. att man måste lära sig skilja *de* och *dem* åt för att bli tagen på allvar som skribent, och att detta tyder på att distinktionen inte är på väg att stötas bort. Ett annat skäl som lyfts fram är tydlighet. I meningar som *Vår grupp såg dom inte* är det svårt att veta om det var *de* som inte såg vår grupp, eller vår grupp som inte såg *dem*. Eftersom man i de flesta fall har tillgång till ett sammanhang, vållar detta dock sällan något problem.

Oavsett vem som har de starkaste argumenten, är det fortfarande norm att i skrift använda *de/dem*. *Dom* används endast som talspråksmarkör.

Långt ifrån alla skribenter som är osäkra på hur man använder *de/dem* tar dock till *dom*. Det är vanligt att man ser *de/dem* som de enda riktiga skrivformerna, men i många fall använder dem felaktigt genom att gå efter ordföljden i stället för efter vilken form pronomenet har. När verbet kommer före pronomenet tolkar man det som ett objekt, även om det är ett subjekt, eftersom det är den vanligaste ordföljden:

Vad kostar dem?

Man gör följaktligen inte samma fel när subjektet faktiskt kommer före verbet.

De kostar 100 kronor.

Det händer också att man tillämpar distinktionen mellan *de* och *dem* på bestämda artiklar, som är oböjliga. Man skriver alltså *dem här* i stället för korrekta *de här*. Även den bestämda artikeln *det* skrivs ibland som *de*, eftersom *det* i tal oftast uttalas *de*. Dessa två exempel är dock ovanliga.

I konstruktioner där *de* eller *dem* står framför en *som*-sats är valet mellan dem inte alls en självklarhet ens för dem som kan skilja på formerna (problemet finns som synes med i den här meningen). Om pronomenet står i subjektsposition, kan bara *de* användas. Om det står i objektsposition eller styrs av en preposition kan nuförtiden både *dem* och *de* användas, trots att det traditionellt bara har varit *dem* som gällt i dessa fall. Det finns argument både för att använda *dem som* och för att använda *de som*, men det finns inga bestämda regler, eftersom argumenten har mer eller mindre betydelse i olika fall.

Ett knep för att komma underfund med om man ska använda *de* eller *dem* när man är osäker är att sätta in *vi* eller *oss* i dess ställe. *Vi* motsvarar då *de* medan *oss* motsvarar *dem*. I *Därför behöver dom lösa problemet snarast* är det bara *vi* som kan ersätta *dom*, alltså är *de* rätt val. I nästa exempel *De andra säger sig ha fullt förtroende för dom*, kan *dom* endast ersättas med *oss*. Därmed är det *dem* som gäller.

(Språkriktighetsboken 2005:205 ff.).

3.1.3 Dubblering med *så* och *då*

Så och *då* används ofta i tal för att markera gränsen mellan fundamentet, som är satsledet före det finita verbet i en huvudsats. I skrift kan den markeringen oftast ersättas med ett

kommatecken. Den informationen som fundamentet består av kan t.ex. vara meningens tema, som i *Utslagen beror oftast på ändringar i kosten*, eller all form av bakgrundsinformation som i *När barnen är mellan tre och arton månader beror utslagen oftast på ändringar i kosten*. Dessa led kan man dubblera genom att sätta ut ett kommatecken följt av *de* eller *då*. *De* eller *då* blir på så sätt en liten kopia av fundamentet, som i *Utslagen, de beror oftast på ändringar i kosten* och *När barnen är mellan tre och arton månader, då beror utslagen oftast på ändringar i kosten*. Anledningen till dubbleringen är att man vill understryka att det här är viktigt. Detta är mycket vanligt i talat språk.

Dubbleringar på samma sätt av fundament som egentligen inte är någon kopia av det, kan göras med obetonade *så* och i viss mån *då*, som i *Oftast så beror utslagen på ändringar i kosten* och *Om de kommer direkt efter en måltid så/då beror utslagen oftast på ändringar i kosten*. I de här fallen handlar det inte om att understryka något viktigt, utan att helt enkelt markera gränsen mellan fundamentet och resten av satsen, något som även det är mycket vanligt i tal men som i skrift ofta kan bytas ut med ett kommatecken. Om det första ledet i en sats är långt, eller om det innehåller ett villkor, kan det däremot vara befogat med ett *så* även i skrift. När en inledande uppmaning ska kopplas ihop med resten av satsen är ett *så* obligatoriskt, då det anger följderna av uppmaningen, som i *Skicka in formuläret så kommer din nya muskeltränare på posten inom ett par dagar*. Jämför den felaktiga meningen *Skicka in formuläret kommer din nya muskeltränare på posten inom ett par dagar*.

Då kan användas som gränsmarkör när fundamentet anger ett villkor, precis som *så*, eller *då* det är en tidsangivelse. Efter en tidsangivelse blir ett betonat *då* en tidsangivelse i sig som syftar tillbaka på fundamentet, och är *då* en liten kopia av detta, som i *Men om Ryssland hoppade på USA, då skulle det bli atomkrig till skillnad från så* i samma position som i *Men om Ryssland hoppade på USA så skulle det bli atomkrig* som inte kan ses som en kopia av fundamentet. *Då* används i det här fallet för att, precis som *de* ovan, lyfta fram något viktigt i en mening. Ett obetonat *då* kan användas för att lyfta fram ett satsled som också framhävs med betoningen, som i *Och där på STRANDEN då hittade jag guldarmbandet*. Om *då* placeras sist i en sats kan det fungera som en signal till lyssnaren att man inta har talat färdigt ännu, som i *...och så kom jag där borta vid kaféet då, och jag hade med mig alla dom där kassarna då, och jag visste inte vad jag skulle göra...* Dessa två senaste exempel, speciellt det sista, används främst i talspråk (Språkriktighetsboken 2005:373 ff.).

3.1.4 Satsradning

En mening innehåller för det mesta en huvudsats, plus eventuella bisatser, som i *Maten på tåget var en besvikelse, eftersom där bara serverades uppvärmd skinka*. Men meningen kan också bestå av flera huvudsatser, vilka då ofta binds ihop med en konjunktion (eventuellt med ett kommatecken framför), t.ex. *och* eller *men*, som i *Snön faller **och** det är kallt*. Det är dock ganska vanligt att man ersätter konjunktionerna med ett kommatecken, som i *Maten på tåget var en besvikelse, i stället för restaurangvagn fanns endast en bar*. Det är detta som kallas för *satsradning*.

Satsradning behöver inte vara något negativt. Tvärtom används det av många författare som ett effektivt stilistiskt medel, kallat *asyndes*. Har man ett säkert omdöme kan man satsrada utan att läsaren reagerar, utan tar det som en självklar del av texten. Meningen *Den försökte riva av henne hatten, hon kände hur den slet i sina förtöjningar av gummiband och hattnålar*, som är hämtad ur en svensk roman, reagerar man inte nämnvärt på, och den är helt acceptabel.

Är man däremot inte någon van och säker skribent kan det vara svårt att avgöra när satsradning lämpar sig. Att bara rada satser efter varandra utan att ta hänsyn till deras värde eller förhållande till varandra gör lätt att läsaren ledsnar. I meningen *Vinet hade gjort honom lätt berusad, han snubblade när han steg in i butiken, expediten frågade hur det stod till, Leo låtsades inte höra*, följer flera satsradningar efter varandra. Här skulle det ha varit lämpligare att använda sig av punkter och konjunktioner, som i *Vinet hade gjort honom lätt berusad, **och** han snubblade när han steg in i butiken. Expediten frågade hur det stod till, **men** Leo låtsades inte höra*.

De satsradningar som stör mest är de fall där kommatecknet ger den senare satsen en alltför osjälvständig status i förhållande till den förra satsen. Man kan säga att den efterkommande satsen inte ser ut att "klara" sig utan den första. Då är det lämpligare att välja ett större skiljetecken, t.ex. punkt. Det kan också vara så att kommatecknet gör att man inte riktigt ser hur de två satserna hänger ihop, vilket man löser genom att sätta in en konjunktion eller genom att göra en bisats av ena huvudsatsen.

Det finns som sagt tillfällen då satsradning är befogat. Det kan vara när den efterföljande satsen är en vidareutveckling av den föregående, eller när den innehåller en bakgrundsupplysning. När den efterföljande satsen anger en följd eller orsak till den förra,

fungerar det däremot inte lika bra att satsrada, som i *Anders kom alldeles för sent till mötet, han bad generat om ursäkt* (Språkriktighetsboken 2005:331 ff.).

3.1.5 Adjektivets a- och e-former

Det kan vara svårt att avgöra om man ska välja *a-* eller *e-*ändelse på ett adjektiv i bestämda nominalfraser. I plural används idag endast *a-*böjning på adjektivet, till skillnad från i äldre skriftspråk, där man kan se exempel som *därom tvista de lärde*. I singular är det klurigare. Valet beror bl.a. på vilket genus substantivet, som adjektivet är knutet till, har. T.ex. bör det heta *den stiliga grevinnan*; *a-*böjning används alltså då adjektivet beskriver en kvinna, eller när det ingår i en bestämning efter ett kvinnonamn, som i *Katarina den stora*. *A-*böjning gäller också när adjektivet som syftar på en kvinna inte är knutet till ett substantiv utan står självständigt, som i *den dömda, den omkomna*.

Omvänt är det när adjektivet beskriver en man och substantivet är ett personbetecknande *n-*ord. Då bör man använda *e-*böjning, som i *den okände soldaten*. Man kan dock också använda sig av *a-*böjning i dessa fall. *A-*böjning används också om adjektivet har en överförd betydelse, som i *Hon dök upp med sin nya kärlek Kalle*. Om substantivet är ett *t-*ord, används även då *a-*böjning. Är adjektivet självständigt utan att vara bundet till ett substantiv, samt syftar på en man, är det *e-*böjning som gäller.

Både *a-* och *e-*böjning kan användas i de fall då adjektivet syftar på en viss sorts person utan avseende på kön, som i *kära/käre hyresgäst*. När adjektivet står utan substantiv bör man använda *e-*böjning, som i *den misstänkte*. Ett adjektiv som bestämmer ordet *människa* bör ha *a-*böjning.

Om en titel innehåller adjektiven första eller andra används *e-*böjning på dessa, även om titelbäraren är kvinna, som i *förste arkivarie* eller *andre styrman*. Är det bara fråga om ordningstal används *a-*böjning när adjektiven beskriver en kvinna, som i *Hon var den första bibliotekarien som anställdes vid det nya huvudbiblioteket*.

Om adjektivet bestämmer något annat än en människa är det främst *a-*böjning som används, som i *det vita huset, den djupa sjön*. Det är dock inget som hindrar att man använder *e-*

böjning när adjektivet beskriver t.ex. ett husdjur av hankön, som i *Lille Måns låg och sov på mattan*. (Språkriktighetsboken 2005:88 ff.).

3.1.6 Symmetribrott

Led som tankemässigt motsvarar varandra bör också uttrycksmässigt motsvara varandra. Så lyder den så kallade symmetriregeln, eller jämviktsregeln, och den innebär att samordnade led bör vara uppbyggda på samma sätt. Ett brott mot den regeln kan se ut så här: *Ungdomarna kan få nytta av kunskaperna både när de söker arbete och som samhällsmedlemmar*, där den första satsen som beskriver hur ungdomar kan ha nytta av sina kunskaper är en tidsbisats (*när de söker arbete*), och den andra är en *som*-fras (*som samhällsmedlemmar*). I stället kan man t.ex. göra om tidsbisatsen så att också den blir en *som*-fras, för att göra meningen mer symmetrisk.

När man gör punktuppställningar är det önskvärt att punkterna är utformade på samma sätt. Man bör alltså undvika att skriva några punkter som delar av meningar och andra som hela meningar, som i följande exempel:

Kommittén föreslår:

- *att taket målas blått*
- *att golvet slipas*
- *Föreningen borde omedelbart köpa nya karmstolar*

När ett gemensamt led i en mening är underförstått och därmed kan utelämnas på något ställe, är det särskilt viktigt att de samordnade leden är symmetriska. Man ska således inte skriva som i exemplet *Han köpte ett vitt och ett rödvin*. Här är det svårt att underförstå *vin* oavsett var det utelämnas. En bättre formulering hade varit *Han köpte ett vitt och ett rött vin*.

Som med mycket annat kan inte total symmetri gälla i alla lägen. I vissa fall är det faktiskt helt rätt att skriva osymmetriskt, som i *Ta med röstkortet och legitimation*. En petnoga person skulle ha påpekat att *röstkortet* står i bestämd och *legitimation* står obestämd form. Man har dock endast ett röstkort per person, men man har flera olika möjligheter att legitimera sig.

En annan anledning att inte alltid hålla sig till den symmetriska vägen är att man vill variera sig, och kanske använder sådana formuleringar för att markera en viss stil i sitt skrivande. Det

är dock med osymmetri som med mycket annat i skrivandet: skribenten bör vara säker på hur man hanterar ”verktyget”, annars kan det lätt uppfattas som otydligt och osäkert (Språkriktighetsboken 2005:325 ff.).

3.1.7 Bestämd form eller inte efter demonstrativt pronomen

Denna är i skrift det vanligaste demonstrativa pronomenet, tillsammans med dess böjningsformer *denne*, *detta* och *dessa*. De är dock ovanliga i talat språk i Sverige, med undantag för de södra och sydvästra delarna. Där används också ofta bestämd form på efterkommande substantiv, som i *detta huset*. I övriga Sverige skulle i stället formen *det här huset* användas. Frågan om huruvida man ska ha bestämd form på substantivet efter *denna*, *denne*, *detta* och *dessa* är något som engagerar många.

Från och med 1800-talet har normen varit obestämd form efter *denna*. Innan dess var bestämd form den vanligaste, men när Sveriges gemensamma skriftspråk växte fram valde man obestämd form, som egentligen inte var vanlig någonstans i landet. Senare dök också *den/det/de här* eller *där* upp i skriften för att senare bli ett vanligt uttryck (Språkriktighetsboken 2005:139 ff.).

Demonstrativa pronomen är, till skillnad från andra pronomen (utom determinativa), betonade (Bolander 2008:126). De används för att peka ut en enskild företeelse bland andra, där andra pronomen inte är tydliga nog. Står man och väljer mellan ett antal olika slipsar är det ofta otydligt att meddela sitt beslut till någon annan genom att bara säga *Jag tar slipsen*. I stället använder man ett demonstrativt pronomen, ofta med en visande gest mot plagget *Jag tar den där slipsen*. Samma sak gäller om pronomenet skulle kunna syfta på flera olika personer eller företeelser i en mening. Tydligheten kräver ett demonstrativt pronomen, som i *Ordföranden vände sig till sekreteraren och berättade att denne hade glömt en punkt på dagordningen*, för att betona att det är sekreteraren och inte ordföranden (som har en mer framträdande roll) som åsyftas.

Ett argument mot att använda bestämd form är att alla demonstrativa pronomen i sig själva signalerar bestämdhet, de ingår alltid i bestämda nominalfraser. De ligger nära bestämda artiklar i betydelse: *den sista gången* (*den* är bestämd artikel), *den gången* (*den* är demonstrativt pronomen), *denna gång(en)*. I och med denna närliggande betydelse kan man

tycka att det, liksom vid bestämd artikel, är en självklarhet med bestämd form på substantivet vid *denna* och dess böjningsformer. Det finns dock konstruktioner som utgör undantag från bestämd form i bestämda nominalfraser, som i *Har du sett min nya hatt?* och *Jag kan se hela planen från den plats där jag sitter*. Dessa undantag gör att det finns besläktade mönster av både bestämd och obestämd form, men *denna*:s mest närliggande mönster (*den/det/de här* eller *där*) har alltid bestämd form på substantivet. Detta faktum används som argument för att använda substantivets bestämda form.

Trots detta faktiskt väldigt logiska skäl för bestämd form på substantivet efter *denna*, *denne*, *detta* och *dessa*, är den obestämda formen så pass etablerad i det svenska skriftspråket, att det kan sticka i ögonen på många att göra tvärtom. Dessutom är *denna* med böjningsformer inte särskilt vanligt i tal i större delen av Sverige, och tillsammans med bestämd form uppfattas det som syd- och västsvenskars talspråk. Därför rekommenderas det att man håller sig till att skriva *på detta sätt* och inte *på detta sättet* (Språkriktighetsboken 2005:139 ff.).

3.1.8 Flertal eller mängd

Man skiljer mellan olika typer av substantiv, bl.a. beroende på om de är räknebara eller inte. De räknebara är de som man kan sätta *en* eller *ett* eller räkneord framför, t.ex. *skog*, *katt*, *häst*, *hus*, *skåp*, *bord*. Det är också dessa man kan sätta *en hel*, *hela*, *varje*, *fler*, *några* framför. Substantiv som inte är räknebara, de som betecknar bl.a. ämnen, massor, kollektiv eller något abstrakt som t.ex. *järn*, *gröt*, *boskap*, *skönhet*, sätter man i stället ord som *all*, *mycket*, *mer*, *lite*, *mindre* framför.

Dock finns det ord i båda kategorierna som kan fungera med båda typerna av ord framför sig. Man kan t.ex. säga *Ge mig en öl* utan att någon skulle reagera, trots att *öl* inte är ett räknebart substantiv. Man menar förstås att man vill ha ett glas eller en flaska med öl. Omvänt är det inte konstigt att säga *Jag har sett mycket film i år*. Här menar man att man har sett många filmer under året, men det låter inte korrekt att använda pluralformen *filmer*, trots att det vore det mest logiska. Anledningen till det är att det inte är antalet filmer man har sett som är det intressanta, utan att man har tittat mycket på film.

Det är betydelsen som avgör hur vi väljer att behandla ett substantiv. De två meningarna *Det är fint med många blommor* och *Det är fint med mycket blommor*, skiljer sig åt

betydelsemässigt. Ordet *många* ger intrycket att det är antalet blommor som är det fina, medan *mycket* gör att man ser till den samlade blomstermängden, kanske är en bukett med stora blommor finare än en med samma mängd men mindre blommor. *Många* innebär en grupp med urskiljbara företeelser, medan *mycket* klumpar ihop och ger ett helhetsintryck.

De allra flesta substantiv hör trots allt till den ena eller den andra gruppen, och det vanliga är att rätt ord används till rätt substantiv, utom i de särskilda fall där växling ger olika betydelser (Språkriktighetsboken 2005:173 ff.).

3.1.9 Och eller att

Infinitivmärket *att* och konjunktionen *och* låter i tal oftast lika. Man säger helt enkelt *å* om båda orden. Att denna likhet skulle vara anledningen till att vi i vissa konstruktioner har svårt att avgöra om vi ska skriva *att* eller *och*, kan förvisso stämma till viss del, men det stämmer inte helt eftersom vi i andra fall inte tvekar en sekund om vad som är rätt, som i *Konsten är att krydda lagom*.

Det är när två verbformer förbinds med *å* som osäkerheten uppstår. T.ex. är det inte alldeles självklart vad *å* representerar i *börja å cykla*. Men det är inte alla sådana konstruktioner som vållar problem. Det finns många fall där man samordnar verb med *och*. Just därför att det handlar om en sorts samordning kan man inte använda *att*, som i *Han har gått och blivit förälskad*. Dock handlar det inte i dessa fall om vanliga samordningar, som i *Pelle och Kalle kom för sent*, utan om ett slags ”låtsassamordning”. De används ofta för att tydliggöra att någonting pågår eller pågick fortlöpande: det första verbet framhäver aspekter av skeendet som beskrivs med den andra. Därför går det inte att byta plats på verben, till skillnad från vanliga samordningar. Per kan både *såga å spika* och *spika å såga*, men inte gärna både *börja å cykla* och *cykla å börja*.

Dessa låtsassamordningar liknar *att*-konstruktioner där ett verb kombineras med *att* + infinitiv (att kan inte stå framför någon annan verbform). Dessutom är det i en del konstruktioner möjligt att använda sig av både *att* och *och*, speciellt i uppmaningar, som i *Sluta och tjata* och *Sluta att tjata*. Det är därför inte underligt att det kan vara svårt att veta vad som är riktigt i de konstruktioner som fungerar med enbart *och*, eller enbart *att*.

Det är vanligast att *och* används där det traditionella språkbruket säger *att*, som i *Ska vi försöka och bli färdiga ikväll?* Det förekommer dock exempel även av det motsatta slaget, som *Var snäll att lämna den här boken till honom.*

Infinitivmärket *att* kan strykas i många konstruktioner, utan att meningen blir ogrammatisk. Kan *å*:et i en mening utelämnas motsvarar det därmed i de flesta fall *att*. På samma sätt kan man testa en mening för att se om den är en låtsassamordning och därför ska konstrueras med *och*: i samordningarna har båda verben samma form. Byter man form på det första verbet (till t.ex. presens eller preteritum) och ser att även det andra verbet behöver ändras till samma form, är det *och* som gäller. Om det andra verbet inte går att böja, ska man välja *att* (Språkriktighetsboken 2005:187 ff.).

3.1.10 *Var eller vart*

Man skiljer i svenskan oftast mellan riktning och befintlighet, d.v.s. hållet åt vilket någon eller något förflyttas och platsen där någon eller något befinner sig. Till hjälp finns ett antal ordpar där det ena ordet används för att beskriva riktning, som *hit, dit, hem, upp, ut, vart*, och det andra för att beskriva befintlighet, som *här, där, hemma, uppe, ute, var*.

Det ordpar som orsakar problem, åtminstone när man skriver, är *var* och *vart*. I tal har det blivit allt vanligare att man använder *vart* både i de konstruktioner som beskriver riktning och de som beskriver befintlighet. Varför det har blivit så är oklart, men en förklaring kan vara befintlighetens *var*:s likhet i uttal med frågeordet *vad* (*va' vill ni äta?*). Man vill förtydliga genom att i stället använda *vart*. Bruket är dock olika i olika delar av landet. I Mellansverige är det vanligast, i Sydsverige är det vanligt att tvärtom säga *var* om både riktning och befintlighet och i vissa delar av norra Sverige representerar *vars* båda betydelserna.

Systemet att skilja mellan riktning och befintlighet är inte helt konsekvent. Vissa ord kan användas för båda betydelserna som t.ex. *tillbaka*: *I kväll åker jag tillbaka* (riktning) och *Jag är tillbaka i Sverige* (befintlighet).

Det kan även i vissa situationer vara oklart om man talar om förflyttningens riktning eller positionen efter flyttningen, jämför *Vart har du skickat paketet?* med *Var har du lagt paketet?* Både *skicka* och *lägga* är förflyttningsverb, men *skicka* kombineras oftast med ett

riktningsadverb, medan *lägga* kombineras med ett lägesadverb. Men att automatiskt förutsätta att den förra meningen handlar om i vilken riktning paketet flyttats kan vara förhastat. Man förväntar sig att paketet så småningom **ska** komma fram och därmed att riktningen förvandlas till befintlighet, men man vet inte **om** det har gjort det när man ställer frågan. Därför är gränsen mellan de båda betydelsena lite vag.

Att skilja på riktning och befintlighet på det här sättet är inte absolut nödvändigt. Det finns många språk som inte gör någon skillnad, exempelvis engelskan. Därför kan det tyckas onödigt att fortsätta med det i svenskan. Men trots att konsekvenserna betydelsemässigt skulle vara ganska små om *vart* tog över helt och *var* försvann rekommenderas allmänt att lämna det bruket i talat språk och använda sig av den betydelsenysansen som *var* och *vart* utgör i skrift (Språkriktighetsboken 2005:192 ff.).

3.1.11 Adjektiv med *t*-böjning som predikativ

Ofta händer det att adjektiv skrivs i neutrum trots att det substantiv det hör till är ett n-ord eller står i plural, som i *Sirap är klibbigt*. Det är oftast inget märkvärdigt, eftersom den böjningen många gånger är den enda möjliga. Det skulle kännas helt fel att skriva eller säga t.ex. *Matematik är rolig* eller *Lite köttbullar vore goda*.

Det finns också fall där man både kan böja adjektivet på båda sätten, som i *Narkotikahantering är förbjudet/förbjudet enligt lag*. Men ju mindre allmän företeelsen som beskrivs är, desto mer tvunget blir det att använda den grammatiska kongruensen. Man skriver ju *Köksfönstrets rosor är vackra*, och inte *Köksfönstrets rosor är vackert*. Däremot är det fullt acceptabelt att skriva *Rosor i köksfönstret är vackert*.

Precis som i mycket annat anger de olika sätten att böja adjektivet betydelskillnader. Jämför meningarna *Alltför många lektioner är tråkigt* och *Alltför många lektioner är tråkiga*. I den förra meningen anger *t*-böjningen att av ett antal specifika lektioner, är alldeles för många av dem tråkiga. Den senare meningen däremot betyder att det är tråkigt att ha för många lektioner i största allmänhet. Det finns också fall där båda böjningarna är accepterade och där betydelsen inte ändras beroende på vilken man väljer, som i *Rökning förbjuden/förbjudet*. Vi ser alltså att det inte går att fördöma dessa sätt att ”ogrammatiskt” böja adjektiv, då det många gånger fyller en funktion att uttrycka sådant som annars är svårt att förmedla. När man talar

om alldeles specifika skeenden är det enda riktiga oftast att böja adjektivet enligt n-ordet det tillhör (Språkriktighetsboken 2005:251 ff.).

4 Analys

4.1 Tabell över förekomst av ”språkfelen”

Tabellen visar hur många ”felen” är, och i vilka inlägg de finns. Den liggande raden visar numren på bilagorna, och den stående raden ”felen”.

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
Särskrivnin	4	3	6	0	1	0	0	0	0	0	0	1	13	1	1	6	5	0	1	4
<i>De/ dem/ dom</i>	0	0	0	0	0	0	0	0	0	9	0	0	14	0	0	0	3	0	0	6
<i>Så och då</i>	13	0	0	1	1	2	3	0	4	0	0	2	0	0	0	5	2	1	2	2
Satsradning	10	10	0	0	1	0	4	0	1	0	18	11	20	0	4	4	13	4	2	10
Adj. a- & e-	2	1	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0
Sym. brott	2	0	1	0	0	0	0	0	0	1	0	0	3	0	0	0	0	1	1	0
Best. form eft. dem. pron.	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0
Flertal el. mängd	0	0	0	0	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	2	0	0	1	0
<i>Och el. att</i>	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0	0	0	0	1	0	0	0
<i>Var el. vart</i>	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	1	0
Adj. m. t-böjn.	1	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0

4.2 Analys av bloggarna

4.2.1 Särskrivning av sammansättningar

Gruppen som innehåller skribenter mellan sexton och tjugonio år är flitigast att särskriva sammansättningar. Av de tio är det åtta som gör det mer eller mindre konsekvent. I gruppen där skribenterna är över trettio särskriver fyra stycken.

Författaren till blogginlägget i bilaga nr. 1 särskriver på fyra ställen. Tre av de orden är tämligen vanliga ”felkonstruktioner”, som t.ex. ”jätte trevlig”. Det fjärde däremot är lite ovanligare: ”för än”. Ordet stavas *förrän*, men kanske kan uttalet av det ha bidragit till bortfallet av ett *r*. Att det särskrivs är i sig inte konstigare än att någon annan sammansättning gör det.

I bilaga nr. 2 finns tre särskrivningar. Två av dem har samma förled: ”recept fria” och ”recept belagd”. ”Recept fria” förekommer två gånger, men den första gången särskrivs det inte. Den tredje särskrivningen är av ett lite annat slag: ”40 års dagen”. Här ska ”års” och ”dagen” skrivas ihop, och ett bindestreck infogas mellan ”40” och ”årsdagen”.

Nästa inlägg (i bilaga nr. 3) innehåller några ”halvsärskrivningar”, där bindestreck satts ut mellan leden. Konstruktioner som ”paj-kastningen”, ”axel-klappningar” och ”gam-nackar” bör skrivas ihop utan bindestreck. På en och samma rad finner vi två ord med samma förled där det första ordet är hopskrivet utan bindestreck: ”lättlurade”, och det andra har ett streck mellan förledet och efterledet: ”lätt-vilseledda”.

Konstruktionen ”hormonstinna-vet-allt-men-har-inte-varit-med-om-nåt tonåringar” bör absolut vara sammanbunden med bindestreck på det här viset, men det första av dem, det mellan ”hormonstinna” och ”vet” ska i stället sitta mellan ”nåt” och ”tonåringar”, eftersom frasen ”vet-allt-men-har-inte-varit-med-om-nåt” hör ihop med ”tonåringar”. ”hormonstinna” är en bestämning till frasen och bör inte sitta ihop med den. En liknande fras ser vi i början av inlägget: ”under-tiden-snack”. Här hade det räckt med ett bindestreck mellan för- och efterled: *under tiden-snack*.

Skribenten till inlägget i bilaga nr. 5 särskriver på ett ställe: ”Falun Gong utövare”. Här är förledet ”Falun Gong” namnet på en meditationsmetod (<http://sv.wikipedia.org/wiki/Falungong>), och alltså ett fast uttryck. Det bör bindas ihop med efterledet med ett bindestreck: *Falun Gong-utövare*.

I bilaga nr. 12 hittar vi inte bara en särskrivning, utan också en sammanskrivning av ett fast uttryck: ”iallafall”, som, enligt Språkrådets *Svenska skrivregler* (2008:135) ska särskrivas: *i alla fall*. Särskrivningen som förekommer har en förkortning till förled: ”FP tillägget”. Ett bindestreck bör därför infogas mellan för- och efterled: *FP-tillägg*.

Bilaga nr. 13 innehåller 3 sammanskrivningar av fasta uttryck och 10 särskrivningar. Både ”påväg”, som förekommer två gånger, och ”fullgång” ska särskrivas (Svenska skrivregler 2008:135 f.)

Förutom särskrivningar som ”dropp ställning”, ”militär polis” och ”ögon vrån” finns sammansättning med foga-s, som särskrivits: ”tomhets känslan”. S:et verkar alltså inte uppmuntra till att skriva samman de två orden *tomhet* och *känslan*.

I bilaga nr. 14 står det: ”student-tid”. Bindestrecket är överflödigt, men kan kanske förklaras med att förledets sista bokstav är densamma som efterledets första. Även ”triss-reklamen” binds ihop med bindestreck, men här är förledet ett namn. Bindestrecket är alltså korrekt.

I texten i bilaga nr. 15 blandas bruket av bindestreck en aning. På första raden läser vi: ”Sådär kryper under mitt skin irriterad”. Här beskrivs med en tillfällig sammansättning hur skribenten är irriterad, alltså bör de fem orden knytas ihop med bindestreck: *kryper-under-mitt-skin-irriterad*. Liknande konstruktioner, fast med bindestreck, finns längre fram i texten, som ”hundrausentals-spöken-i-mitt-huvud-spöken”.

Författaren till texten i bilaga nr. 16 skriver vid ett tillfälle isär en sammansättning med foga-s: ”västermalms gallerian”, på samma sätt som ses i bilaga nr. 13. Andra särskrivningar är t.ex. ”skol lunchen”, ”spanska prov” och det lite ovanliga: ”för bi”, där *bi* inte är något som ofta hörs ensamt.

Konstruktionen ”läs och skriv studion” saknar ett bindestreck mellan ”läs” och ”och”, dessutom ska ”skriv” och ”studion” skrivas ihop.

Vidare finns ett exempel där det inte är helt säkert (dock troligt) att skribenten har särskrivit en sammansättning. ”små saker” kan här fungera både som ett och två ord, men betydelse

skiljer sig då åt. *Små saker* ger uppfattningen om att det inte är så komplicerade eller stora förändringar som ska göras. *Små saker* däremot tolkar man gärna som fysiska ting som inte är stora. Av sammanhanget i övrigt att döma är det nog det förra som avsetts.

I bilaga nr. 17 finner vi fem särskrivna sammansättningar. Tre av dem har förledet *jätte*: ”jätte duktig”, ”jätte trevlig” och ”jätte bra”. Andra liknande ord finns: ”supernöjd” och ”supergott” som inte är särskrivna. Ord med prefixet *jätte*- särskrivs alltså, men inte med *super*-.

Sammansättningen av ett svenskt och ett engelskt ord särskrivs: ”vardags look” liksom ”smink produkter”.

I texten i bilaga nr. 19 särskrivs också ”Jätte duktig” på samma sätt som i föregående bilaga.

Bilaga nr. 20 inleds med rubriken ”Helvetes vecka”, vilket både kan vara en särskrivning och två enskilda ord. Däremot kan ”Mardröms vecka” bara vara en särskrivning, vilket kan tyda på att ”Helvetes vecka” också är det. Vidare har vi ”dags personal”, där ett foge-s finns mellan för- och efterled. Vi hittar även konstruktionen ”sviiiiiiin kul”.

4.2.2 De/dem/dom

Fem skribenter av de tjugo antingen använder *de* och *dem* på fel sätt, eller ersätter, på ett eller annat sätt, de orden med *dom*. Två av de berörda blogginläggen finner vi i gruppen med skribenter som är över trettio, och de andra tre i den yngre gruppen.

Författaren till blogginlägget i bilaga nr. 1 använder konsekvent *dom* om både *de* och *dem*. Exempelvis står det: ”roligt att se hur **dom** bor nu” (*dom=de*) och ”Det var en väldigt trevlig stund hos **dom**” (*dom=dem*).

Även i bilaga nr. 10 används *dom* om båda formerna, däremot inte helt konsekvent. *De* skrivs ut på vissa ställen: ”**de** är så borta och ute ur våra liv”, men inte *dem*, som alltid ersätts med *dom* som t.ex. ”varmt och skönt för **dom** där”. Fall där konstruktionerna är likartade och där pronomenet är subjekt behandlas också olika, t.ex. ”**de** räknar med” och ”**dom** fattar”.

I inlägget i bilaga nr. 13 ersätts *de* och *dem*, precis som i bilaga nr. 1, alltid med *dom*, oavsett om pronomenet är subjekt: ”**Dom** undrar nog”, eller objekt: ”ibland får man lyfta **dom** över hinder på vägen”.

Skribenten till texten i bilaga nr. 17 använder objektsformen *dem* där subjektsformen *de* borde stå. Det står: ”**Dem** hade en kampanj” och ”**dem** skickade fel bok till mig”. Dessutom används vid ett tillfälle *dem* där den bestämda artikeln *de* ska stå: ”måste använda **dem** pengar jag har”. Men detta senare bruk tillämpas inte varje gång. På ett annat ställe står det nämligen: ”sedan skrev hon upp **de** smink produkter hon använde”, där den bestämda artikeln inte har ersatts med *dem*.

I bilaga nr. 20 används oftast *dem* om *de*, exempelvis står det: ”så **dem** la mina kassar åt sidan” och ”men brydde **dem** sej”. Endast på ett ställe används *de* på rätt sätt: ”**de** trodde inte mig”. *De* ersätter också på vissa ställen den bestämda artikeln *det*: ”**De** är den sjukaste veckan jag någonsin har varit med om”. Dock inte alltid: ”**Det** här är på ett ungefär vad som har hänt”, så det troliga är att *t*:et har fallit bort på grund av slarv eller lättja, inte att skribenten utgår från att ordet stavas som det uttalas. Dessutom händer detta bara på tre ställen, medan hela *det* skrivs ut på resterande sju.

Det förekommer ytterligare två fall av den här typen i två andra blogginlägg. Det ena finner vi i bilaga nr. 5 och det andra i nr. 12. Här är det dock inte fråga om några fel, utan snarare en parentes som visar exempel där det kan vara svårare att avgöra vilket pronomen som passar in. I nr. 5 står det: ”och hjälpa **dem** som lider och är under hot”. Här står pronomenet i objektsposition, vilket kunde ha markerats ytterligare med ett kommatecken mellan ”dem” och ”som”. Man hade även kunnat skriva *de*, just eftersom det står i objektsposition och framför ett *som*. I nr. 12 står däremot pronomenet i subjektsform: ”idag ska nämligen **de** som verkar mest intresserad av vårt radhus till banken”. Här är det därför bara *de* som gäller.

4.2.3 Dubblering med *så* och *då*

Det är en jämn fördelning av den typen av språkliga ”fel”, där *så* eller *då* kan ersättas med kommatecken.

I den äldre gruppen innehåller inlägget i bilaga nr. 1 flest talspråkiga *så:n* och *då:n*. exempelvis står det: ”men nu **så** har jag lite att skriva av mig om” och ”Senare under dagen ja **då** åkte jag o pillar in till stan”. Här kan man utan vidare stryka dubbleringarna. I meningen ”är med med underbara människor ja då har man det trevligt också” bör ”ja då” ersättas med ett *så*, eftersom att fundamentet innehåller ett villkor för resten av satsen, men även det kan utelämnas och i stället ersättas med ett kommatecken.

Bilaga nr. 4 innehåller en märklig konstruktion: ”men flockdjur som vi faktiskt är **så** kommer behovet av något mer att uppstå”. Bortser man ifrån att några ord verkar fattas i meningen (och tänker sig en komplett sådan, som *men eftersom vi faktiskt är flockdjur så kommer behovet av något mer att uppstå*), upptäcker man att det första ledet är ett villkor för resten av satsen. Därför kan *så* vara motiverat.

I inlägget i bilaga nr. 5 finns ett talspråks-*så*: ”Efter reportaget **så** strömmade hjälp in från alla håll och kanter”. Här är *så* helt onödigt och bör strykas.

I bilaga nr. 6 hittar vi två konstruktioner där *så* kan strykas: ”under veckorna **så** är han inte hemma särskilt mycket” och ”Sen **så** är vi ju en stor familj”. I meningen ”Tjänar man [...] som han gör **så** förlorar man ganska mycket” kan man stryka *så*, men det är inte nödvändigt, eftersom fundamentet innehåller ett villkor.

I en och samma mening i bilaga nr. 7 finns ett *så* och ett *då* som kan strykas: ”men har man gjort det och **så** kommer till hotell sen **då** är det lyx ju”. Nästan i slutet av texten finns ännu ett *då* som kan plockas bort: ”Och när man har varit borta en vecka och kommer hem **då** känner man bara att”.

Inlägget i bilaga nr. 9 innehåller tre talspråks-*så* som bör plockas bort: ”I och med det **så** tog vi våran packning”, ”nu när vi kommit hem **så** är allt i sin ordning igen” och ”På fredag kväll **så** tog det nog två timmar innan hon somnade”.

I nästa grupp, den yngre, är uppdelningen ungefär densamma. I bilaga nr. 12 finner vi två **så** i meningar där fundamenten anger villkor för resten av satserna, och som alltså inte behöver tas bort: ”när man kommer till en bank som kund **så** ska man bli bemött som en kund” och ”när

vi dessutom har [...] **så** vill man inte höra”. Några rader ner finns dock ett *så* som bör plockas bort: ”Iallafall **så** har vi verkligen pratat”.

Bilaga nr. 16 innehåller en mening som förbryllar en aning: ”Sen när jag börjar komma i närheten av skolan ([...]) **Då** får jag reda på”. Meningen innan parentesen är inte färdig, men versalen i ”Då” anger ny mening. Det troliga är att skribenten glömt hur den första delen utformats när slutet av parentesen skrivits färdigt, antagit att den var färdig och direkt börjat med en ny mening. Om så trots allt inte är fallet, och ”Då” är tänkt att vara en fortsättning på samma mening, är *då*:et överflödigt och bör tas bort.

Ett exempel på talspråks-*så* som bör tas bort i det här inlägget finner vi bl.a. i meningen: ”När klockan började närma sig kvart över 4 **så** tog vi bussen mot Hötorget”

I bilaga nr. 17 finns två meningar med överflödiga *så* bör tas bort: ”När vi hade vart på NK **så** gick vi runt” och ”Sedan **så** gick vi och åt”

Tittar man i bilaga nr. 18 finner man endast ett överflödigt *så*: ”och sen **så** ska jag”.

Inlägget i bilaga nr. 19 finns två sådana *så*: ”efter jag eldat och fått upp farten i spisen **så** tog jag tag i att” och ”tyvärr **så** har man inte mycket sånt”.

Även i bilaga nr. 20 hittar vi två talspråks-*så*: ”och när jag ska handla **så** hade inte pengarna kommit in” och ”Sedan **så** var man ute och festade”.

4.2.4 Satsradning

Satsradning är mycket vanligt i bloggarna. Fler än hälften i varje grupp gör det vid åtminstone ett tillfälle. På många ställen är inget kommatecken utsatt, utan det enda som skiljer satserna åt är ett mellanrum.

Texten i bilaga nr. 1 består av flera satsradningar. Den första ser vi alldeles i början av texten: ”i lördags **så** var man chafför min kära broder skulle ut o ha lite roligt”. Här finns inget skiljetecken överhuvudtaget mellan ”chafför” och ”min”. Det gör att man som läsare i värsta fall läser på och inte förstår att en ny sats har börjat innan det är för sent, och man får läsa om.

Lite längre fram i texten står det: ”det var hos emil o ebba, roligt o se hur dom bor nu”. Ett kommatecken är visserligen utsatt, men det är ändå inte en tillräckligt stark markering för att skilja de båda satserna åt. Här hade en punkt passat bättre.

I bilaga nr. 2 hittar vi liknande exempel: ”då ska jag börja jobba, ja sa jag”. Också här är kommatecknet alldeles för svagt, och bör ersättas med en punkt. Ett fall där inget skiljetecken finns finner vi några rader ner: ”det fungerar inte så hos oss vi är få anställda”. För att få läsningen att flyta på lite bättre bör man sätta in t.ex. en subjunktion mellan satserna: *det fungerar inte så hos oss **eftersom** vi är få anställda*.

Skribenten till texten i bilaga nr. 4 använder sig av satsradning på ett mer medvetet sätt, utan att det stör. Exempelvis står det: ”Jag får sluta tramsa, sluta tycka synd om mig själv”.

I texten i bilaga nr. 5 står det: ”Istället måste vi alla ingripa så som vi precis gjort med Bjästa, vi måste säga ifrån [...], vi måste bli tagna på allvar, för det här är ytterst allvarligt”. Den här skribenten använder, precis som författaren till inlägget i förra stycket, satsradningen som ett slags stilmedel.

I bilaga nr. 7 finner vi bl.a. det här exemplet: ”leksaksaffärerna orkade jag med det var bara ett måste för Tilde”. Som beskrivet ovan kan den här konstruktionen framstå som otydlig (även med kommatecken), och skulle fungera bättre om man la till en konjunktion: *leksaksaffärerna orkade jag med, **för** det var bara ett måste för Tilde*.

Texten i bilaga nr. 9 står det bl.a. ”ca tjugo minuter senare somnade hon om, tur var väl det”. Här skulle ett *och* sättas in mellan huvudsatserna.

Bilaga nr. 11 innehåller flera satsradningar, bl.a. ”De kom hem strax innan träningen började, de hade varit på andra sidan Skälderviken”, där en punkt skulle passa bättre än ett kommatecken, och ”efter jobbet ville Carolin bada, jag kan säga att det var kallare än i förra veckan”, där kommatecknet skulle kunna ersättas med *och*.

Även i texten i bilaga nr. 12 finner vi några satsradningar. Bl.a. står det: ”Lille Eltis sov dåligt i natt, var orolig”. Ett bättre val hade varit t.ex. *Lille Eltis sov dåligt i natt, **och** han var orolig*. Dock är det i det här fallet egentligen inget som stör eller framkallar någon oklarhet.

Inlägget i bilaga nr. 13 innehåller många satsradningar, dock är det få som i just denna text vållar några problem. T.ex. står det: ”Den röda stora lappen med varningstexten hade jag missat, han var i fullgång med att få hoppet”. Snarare väljer skribenten att skriva på detta sätt av stilistiska skäl.

Detta är även fallet för författaren till texten i bilaga nr. 15. Ett exempel är: ”men nu har min puls saktat ner, spökena är färre, rynkorna i pannan har lösts upp”. Ett *och* mellan varje huvudsats här hade gett ett tjatigt intryck.

I inlägget i bilaga nr. 16 skriver skribenten bl.a. ”det var helt kaos tog mig över 1 timme”. Här är det svårt att följa med i texten, då de två huvudsatserna inte är skilda åt över huvud taget. Bättre hade varit att skriva: *det var helt kaos och det tog mig över 1 timme*. Ett liknande exempel är: ”Nu ska jag om jag vågar titta på kommentarer och godkänna dem det är så SJUKT MÅNGA”. Här behövs en punkt mellan ”dem” och ”det”.

På första raden i bilaga nr. 17 står det: ”Var i stan idag med Amanda, vi hade bokat tid på NK”. Även här skulle en punkt behövas mellan huvudsatserna: *Var i stan idag med Amanda. Vi hade bokat tid på NK*. I meningen ”men kan inte shoppa just nu, måste använda dem pengar jag har till och betala tråkiga kursböcker och sådant” skulle en orsakssubjunktion, som förvandlar den andra huvudsatsen till en bisats, efter kommatecknet göra meningen mindre korthuggen: *men kan inte shoppa just nu, eftersom jag måste använda dem pengar jag har till och betala tråkiga kursböcker och sådant*.

På samma sätt skulle man kunna ”rätta till” några meningar i texten i bilaga nr. 18, som t.ex. ”försöker hålla mig vaken ska spela spel”. Tomrummet mellan huvudsatserna kan fyllas med *eftersom* eller *för*.

I inlägget i bilaga nr. 19 står det: ”Toaletter har jag redan städat sen nån dag tillbaka behöver bara ta golvet där inne”. Konjunktionen *så* skulle här binda ihop de två huvudsatserna och göra meningen mer lättläst.

Även i bilaga nr. 20 finns några exempel på satsradning, bl.a. ”Har varit sjuk fram och tillbaka hela veckan och inte lyckats bli frisk, idag är det som värst”. Ett *och* mellan *frisk* och

idag skulle kan upplevas som tjugitigt. Det bästa skulle vara att i stället sätta dit ett kommatecken.

4.2.5 Adjektivets *a*- och *e*-former

Fem av de tjugo blogginlägg jag har gått igenom innehåller bestämda nominalfraser med adjektiv som kan böjas med antingen *-a* eller *-e*. Två av dessa inlägg finner vi i gruppen där skribenterna är över trettio år, och de övriga tre i gruppen där skribenterna är under trettio.

I bilaga nr. 1 blandas ändelserna. I samtliga tre fall som förekommer i detta inlägg beskriver adjektivet en manlig individ, men bara i ett används *e*-ändelse: ”**min store pojk** är så jäkla förkyld”. De två andra fallen skrivs ”**min kära broder**” och ”**den enna killen**”. Bilaga nr. 2 innehåller ett fall, och också där används *a*-ändelse: ”min ’nya’ så kallade husläkare”, trots att det i nästa mening står klart att läkaren är en man.

I bilaga nr. 12 förekommer en sådan fras, och där används den rekommenderade bestämdhetsändelsen för substantivet, som är ett pojknamn: ”**Lille Eltis** sov dåligt i natt”. I bilaga nr. 13 skrivs ändelsen *-a* ut, trots att adjektiven är bestämningar till en man: ”Han, **den stora starka militär polisen**”. I bilaga nr. 11 är fallet ett annat, där används *e*-ändelse trots att substantivet står i plural: ”dykt upp någonting för **förstemålvakterna** varje år”. De övriga fallen i bilaga nr. 1 samt de i nr. 2 och 13 används adjektivets *a*-ändelse vilket är allmänt accepterat, trots att det traditionella är att använda *e*-ändelse.

4.2.6 Symmetribrott

Den här typen av fel finner vi i tre av de äldre bloggarnas grupp, och tre av de yngres.

I bilaga nr. 1 står det: ”När vi kom fram till stället [...], en kille **ramlade** ner för trapporna o hade **skadat** sej”. Den första satsen efter hakparentesen står i preteritum, medan den andra står i pluskvamperfekt. Denna blandning gör att man undrar om killen i fråga ramlade ner för trapporna när textens författare anlände till huset och om han redan då var skadad. Ännu en mening med olika tempus finner vi längre fram: ”det **börjar** ju så jäkla bra att man **fick gå upp o ringa** skolan vid 8”. Den här konstruktionen har inte samma förvirrande effekt som den första, trots att det första verbet står i presens och det andra i preteritum. Man bör dock följa

rekommendationerna och byta ut det ena verbets tempus, t.ex. till *det började ju så jäkla bra att man fick gå upp o ringa skolan vid 8.*

Bilaga nr. 3 innehåller också den en osymmetrisk mening: ”Sen är det under-tiden-snack för att till sist eftersnackas hur mycket och hur länge som helst”. Bättre hade varit att skriva t.ex. *Sen ska det under-tiden-snackas för att till sist eftersnackas hur mycket och hur länge som helst.*

I bilaga nr. 10 står det: ”mat, disk, dammsugning, handla, träning för flickorna att skjutas till”. Här skulle man kunna förespråka att alla handlingar skulle ha haft samma form, t.ex. *laga mat, diska, dammsuga, handla, skjutsa flickorna till träning.* Dock skapar blandningen av former ingen irritation. Snarare tvärtom, då beskrivningen av dagen blir mer levande.

Texten i bilaga nr. 13 innehåller tre meningar som bryter mot symmetriregeln där olika tempus är boven, bl.a. ”Jag **gav** honom ett leende medans jag **trevar** efter sakerna i fickan”. Ett mer symmetriskt exempel skulle kunna vara *Jag ger honom ett leende medans jag trevar efter sakerna i fickan.*

I bilaga nr. 18 finner vi ett fall den här typen: ”han in i lumpen jag e på jobbet”. Man kan anta att ”in i lumpen” ska föregås av *gick*, som står i preteritum. Eftersom ”e” (är) är presens skulle *han gick in i lumpen och jag började jobba* fungera bättre, när vi dessutom i början av texten får reda på att skribenten arbetade sin första dag på jobbet samma dag.

I bilaga nr. 19 står det: ”**bestämde** mig för att efter jag **eldat o fått upp farten** i spisen så **tog** jag tag i att sätta in disken”. Verbet *tog*, som står i preteritum, bryter, enligt Bolander (2008:136) den vanliga kedjan av tempus när man ska beskriva ett händelseförlopp tidsenligt, den bör se ut som följer: preteritum, pluskvamperfekt, futurum preteritum. Således bör det stå: *bestämde mig för att efter jag eldat o fått upp farten i spisen så skulle jag ta tag i att sätta in disken.*

4.2.7 Bestämt form eller inte efter demonstrativt pronomen

Tre av bloggarna använder vi något tillfälle bestämd form efter denna, denne, detta och dessa. En av dem finns bland de äldre, och två bland de yngre.

Författaren till texten i bilaga nr. 1 skriver: ”Denna dagen”. På liknande sätt skriver nästa skribent i bilaga nr. 11: ”denna veckan”. Fallet i bilaga nr. 12 är skrivet på dialekt, vilket kanske gör bruket mer befogat: ”denna helga”.

4.2.8 Flertal eller mängd

Fyra blogginlägg av de tjugo, två i varje grupp, innehåller fall där ord för mängd används där grammatiken vill ha ord för flertal.

I bilaga nr. 6 står: ”Det hade ju varit **mycket ’jobb’**”, i ett sammanhang där ett ord för flertal hade varit helt missvisande, trots att det handlar om ett räknebart substantiv. Sammanhanget visar ju att skribenten inte talar om flera olika jobb, utan om en situation som kräver stor ansträngning. I bilaga nr. 7 däremot, hade ett ord som *några* passat bättre än det skrivna *lite*: ”Får bli **lite dagsresor**”, då det egentligen inte är någon skillnad i betydelsen.

Bilaga nr.16 innehåller två fall av det här slaget, ett liknande det vi sett ovan. Där står: ”så ska vi ficka **lite små saker**”. Även här hade *några* fungerat bättre, eftersom det, precis som i det förra fallet, inte skiljer sig betydelsemässigt. *Några* har, i de här fallen, inte samma tendens som t.ex. *många* att fokusera på antalet, utan skulle ge en ”lagom” obestämdhet till meningarna. Det andra fallet i bilaga nr. 16 lyder: ”men när jag ser köerna och hur **mycket människor** det är”. Här gör ordet *mycket* att man tänker sig människorna som en stor ogenomtränglig massa, och inte, som skulle ha varit fallet om *många* använts, som flera olika individer som egentligen inte skulle ha inneburit några hinder för att komma på bussen.

I bilaga nr.19 använder skribenten ordet *mer* där *fler* skulle ha passat bättre: ”Skulle dock vilja ha **mer ljusstakar**”. *Mer* ger här uppfattningen om att skribenten vill ha en stor klump med ljusstakar, i stället för många olika, utplacerade på olika platser. I tal märks betydelseskilnaden lika väl, men när man läser orden ser man den.

4.2.9 Och eller att

I fyra av blogginläggen finns meningar där det är tveksamt om *och* eller *att* ska användas. Även här är fördelningen alldeles jämn med två meningar i varje grupp.

I bilaga nr. 1 har skribenten ersatt alla *och* (14 st.), även de om vilka det aldrig råder någon tvekan, och några fall av *att* (2 st.) med *o*.

I de flesta av de 14 meningar där *o* finns med står det också mycket riktigt för *och*. Men i två fall är det lite mer tveksamt. Det står: ”roligt **o** se hur dom bor nu”. Tänker man sig ett *var* framför ”roligt”, ser man att det inte är fråga om en samordning med *och*, eftersom de båda verben inte har samma form. Alltså bör man här välja *att* i stället för *och*.

I det andra fallet står det: ”Man får väl försöka **o** tvätta lite”. Här kan man utelämna *o*:et utan att meningen blir ogrammatisk, vilket tyder på att det representerar ett *att*. Använder man sig dessutom av testet som föreslås ovan ser man att *försöker och tvättar och försökte och tvättade* inte fungerar särskilt bra. Det gör däremot *försöker/försökte/försöka att tvätta*.

Inlägget i bilaga nr. 10 innehåller konstruktionen: ”mina [...] inte **passar på att hitta på** nåt jävulstyg”. Det går utmärkt. Det skulle dessutom fungera att skriva *passar på och hittar på*.

I bilaga nr. 12 finner vi en blandning av *å* och *och*. *Å* ersätter (liksom *o*:et i bilaga nr.1) *och* utan något egentligt mönster. På ett ställe står det: ”vi ska sälja **och** lösa ut” och på ett annat: ”arvingarna ändrar sig **å** inte vill sälja”. I alla fall utom ett är det *och* som ersätts av *å*. Konstruktionen lyder: ”kändes helt lagom att **ha å göra**”. Det är inte fråga om en samordning. Testet hjälper oss igen: *har och gör och hade och gjorde* fungerar inte alls. Det gör däremot *har/hade/ha att göra*.

I bilaga nr. 17 har skribenten använt *och* där det ska vara *att*. Det står: ”måste **använda** dem pengar jag har **till och betala** tråkiga kursböcker”. Det andra verbet, ”betala”, står i samma form som det första, som här är ”använda”, och inte ”har”. Byter man form till *använder de pengar jag har till och betalar* eller *använde de pengar jag hade till och betalade*, ser man att *och* inte fungerar. Det bör alltså stå *måste använda dem pengar jag har till att betala tråkiga kursböcker*.

4.2.10 Var eller vart

Tre av de tjugo blogginläggen innehåller fall där man använt riktningens *vart* där det egentligen borde vara befintlighetens *var*. Två av dem finns i gruppen där skribenterna är

under trettio. I ett fall (se bilaga nr. 15) används var: ”Fokus **var** är du” och ”**Var** skulle annars alla konstiga tankar kunna komma ifrån”.

I bilaga nr. 1 finner vi meningen: ”**Vart** vi fikade”. *Fika* är ju inget förflyttningsverb, utan handlingen äger rum på en specifik plats. *Vart* bör alltså ersättas med *var*.

I inlägget i bilaga nr. 13 står det: ”vet precis **vart** golvet byter färg”. Här är det fråga om på vilken plats golvet byter färg och inte åt vilket håll det gör det, alltså bör det stå *var*.

Det tredje fallet finns i bilaga nr. 19 där det står: ”Vet inte **vart** man ska börja”. Som i bilaga nr. 1 och 13 är fråga om en plats skribenten ska börja städa på, och således *var* i stället för *vart*.

4.2.11 Adjektiv med *t*-böjning som predikativ

Obefogade *t*-böjningar av adjektiv hittar vi i tre av de tjugo blogginläggen. Av dem finns två i gruppen med skribenter över trettio.

I bilaga nr. 1 omskrivs en dag som ”jätte trevligt”: ”Denna dagen har varit **jätte trevligt**”, trots att *dag* är ett *n*-ord. Det mest troliga i det här fallet är väl att skribenten av misstag har gett adjektivet en *t*-böjning.

I bilaga nr. 6 finner vi ett adjektiv med *t*-böjning som syftar tillbaks på ett substantiv i föregående mening som står i plural: ”Vill tacka så mycket för alla fina **kommentarer** [...]. Alltid **roligt** att läsa”. Det är naturligtvis inte att läsa i största allmänhet som är roligt, utan att läsa de fina kommentarerna. Det borde, enligt svensk grammatik, stå *Alltid roliga att läsa*.

Författaren till inlägget i bilaga nr. 13 gör tvärtom, och böjer det ena adjektivet i utrum, trots att det hör till *golvet* som är ett *t*-ord. Det står: ”vart **golvet** byter färg från mörkgrått till **ljusgrå**”. Det ska alltså vara *ljusgrått*, i stället för *ljusgrå*.

5 Diskussion

5.1 Avvikelser från rekommenderat språkbruk

Det är helt klart att delar av språkbruket i bloggar skiljer sig från rekommenderat bruk i det svenska skriftspråket. I synnerhet särskrivningar är något som utmärker många av texterna. En intressant fråga är, vad som gör att skribenterna väljer att särskriva vissa ord, och andra inte. Det finns ju som vi sett tillfällen där en sammansättning som förekommer två gånger i samma text, särskrivs den ena gången, men inte den andra, som *receptfria*, i bilaga nr. 2. Även ord med ungefär samma betydelse, eller med samma förled, skrivs olika. Tre ord med förledet *jätte-* särskrivs i bilaga nr. 17, men inte de med förledet *super-*. Det är dock inte alla som skriver *jätte-*ord på detta sätt. Både i bilaga 6 och 8 skrivs de ihop. Ord med förledet *lätt-* i bilaga nr. 3 varierar också: ”lättlurade” och ”lätt-vilseledda”. Förklaringen är nog inte att det andra ordets efterled i sig består av två ord (vilse och ledda), för det förklarar inte andra ord med bindestreck i samma text, där efterledet består av ett ord, som ”paj-kastningen”. Det mest troliga är att *lättlurad* mer ses som ett fast uttryck och ett ord än de övriga, och därför inte kräver något bindestreck.

Satsradning förekommer också i de flesta texter. I fyra av dem är det dock inte fråga om bara uppradning av huvudsatser, utan en medveten handling som tillför något till texten. Man kan också konstatera att de inlägg där de medvetna satsradningarna finns (bilaga nr. 4, 5, och 15), över lag verkar vara skrivna av något säkrare skribenter också i övrigt.

Vad gäller felaktig användning av *de/dem/dom* kan aningen övervikt för de yngre skribenterna konstateras, men inte mer än en person, så antalet säger oss i sig inget. Det föreligger heller inget konsekvent bruk av en viss användning hos alla skribenterna. I bilaga nr. 1 och 13 använder man *dom* om både *de* och *dem*. Det gör även bloggaren i bilaga nr. 10, men inte varje gång, då *de* skrivs ut på vissa ställen. *Dom* ersätter dock alltid *dem*. Det är inte fråga om teorin om att ordföljd går före form på pronomenet, och *dom* endast ersätter de pronomen som skribenten tror är objekt. I texten finns nämligen inget fall av den här typen där subjektet kommer efter verbet och som därför kan ha behandlats som objekt. Däremot behandlas samma typ av konstruktion olika. T.ex. står det på ett ställe: ”**de** räknar med” och på ett annat:

”dom fattar”. I båda fallen är pronomenet subjekt, men i det ena skrivs det *de* och i det andra *dom*.

Dem i stället för *de* används i två av inläggen, nr. 17 och 20. I 17 används *dem* konsekvent på det sättet. Författaren i bilaga nr. 20 gör på samma sätt utom vid ett tillfälle av sju, där det korrekta *de* skrivs ut, så frågan är om skribenten tänkt skriva *dem*, men glömt *m:et*, eller om *de* faktiskt var avsett att användas, och i så fall varför. *Dem* används även på ett ställe som bestämd artikel i stället för *de* av skribenten i bilaga nr. 17. på ett ställe i stället för den bestämda artikeln *de*. På ett annat ställe är den bestämda artikeln däremot inte ersatt. Här kan man fråga sig på samma sätt som tidigare, om *m:et* helt enkelt glömts bort, eller om det i *dem* satts dit av misstag.

Talspråkiga *så* och *då* finns i tolv av inläggen, men det man slås av är att de ändå inte är så många. I nio av bloggarna där de förekommer är de två eller färre, vilket jag tolkar som att man ändå är medveten om skillnader mellan tal och skrift. I bilaga nr. 1, där skribenten skriver mer talspråkigt än någon annan, finns tretton sådana *så* eller *då*. Även texten bilaga nr. 16 har ett liknande språk. Där finns fem sådana.

Adjektiv hos vilka ändelseformerna kan växla mellan *a* och *e* förekommer i fem av inläggen. *A*-ändelse används i fyra av fallen, trots att adjektiven syftar till män, vilket ju numer är allmänt accepterat. I två andra fall används däremot *e*-formen. Vad gäller dessa (se bilagorna nr. 1 och 12) är adjektiven (antagligen) bestämmingar till skribenternas söner: ”Lille Eltis” och ”min store pojk”. Det kan ha att göra med den högtidlighet som ibland tycks ligga i att använda den ändelsen, i kombination med vem det är man skriver om. Det egna barnets omnämnande kräver kanske (omedvetet?) ett högtidligare skrivsätt.

Skribenten i bilaga nr. 11 använder också *e*-ändelse, men i ett sammansatt ord i pluralform: ”förstemålvakterna”. Detta kan kanske förklaras med att ordet är en sammansättning som i singular heter *förstemålvakt*, helt enligt normerna för böjning av adjektiv i titlar. Därmed kan stavningen av vissa anses vara fast, oberoende av numerus.

Vad gäller symmetrin i bloggarna är det mest olika tempus som blandas i en och samma mening. Förklaringen kan vara att det när man skriver tar längre tid att fundera på den

grammatiska korrektheten, och att man därmed, i sådana här texter, inte lägger så stor vikt vid det.

Inläggen där författaren använt bestämd form efter demonstrativt pronomen är bara tre, vilket gör det svårt att dra några generella slutsatser. En gissning är att bruket är dialektalt. Fallet i bilaga nr. 12 där skribenten skriver: ”denna helga”, vilket torde vara just dialektalt, beror nog snarast på att man önskat lägga in något humoristiskt i texten, som man ofta kan göra i tal, än att det är den formen man alltid använder i skrift.

Räknebara substantiv om vilka mängdord som används är inte heller de så många. De förekommer i fyra inlägg, och på fem ställen. De fall där man lika gärna hade kunnat använda räkneord men valt mängdord, är bara tre.

Ett tydligt tecken på hur fritt man kan skriva är att man i några inlägg skriver talspråks-*å*, som kan ersätta både *och* och *att*. Det är tveksamt om det handlar enbart om att man ska skriva snabbt, och därför använder sig av en enda bokstav. Skribenten i bilaga nr. 1 ersätter alla *och* och två *att* med *o*. Intressant här är att *och* och *att* i tal brukar ersättas med *å* (inte med *o*). Varför använder man då här inte den bokstaven till att ersätta konjunktionen och infinitivmärket? Förklaringen kan vara att skribenten inte har gått efter uttalet av den ersättande bokstaven, utan använt en förkortning av *och* (*o*), eftersom att man förmodligen anser att *och* är det rätta ordet i alla de konstruktionerna. *O* används nämligen också i konstruktioner där det aldrig råder någon tvekan om att det är *och* som gäller, t.ex. ”hos emil **o** ebba”. Dessutom skrivs *att* ut på flera ställen, även där det i tal skulle ha uttalats *å*. T.ex. står det: ”då var det bara **att** stanna vid en pizzeria”.

Liknande konstruktioner finns i bilaga nr. 12, fast här med *å* i stället för *o*. Alla *och* är inte heller ersatta. Däremot finns det ett fall där *å* ersätter ett *att*. Denna mening kan tyda på att, precis som i bilaga nr. 1, skribenten tycker att *och* är det riktiga alternativet.

Fall där riktningens *vart* ersätter befintlighetens *var* finner vi i tre inlägg (se bilaga nr. 1, 13 och 19), och endast ett fall där *var* används korrekt (bilaga nr. 15). I de övriga texterna finns över huvud taget inte problemet, eftersom inga sådana meningar förekommer.

Även vad gäller adjektiv som får *t*-böjningar finner vi få exempel. I två av bloggarna finner vi sådana böjningar (bilagorna nr. 1 och 6), medan vi i en tredje hittar ett omvänt fall (bilaga nr. 13).

5.2 Skillnader mellan åldersgrupper

Skillnader mellan åldersgrupperna är inte så stora. De språkfrågor som mest skiljer dem åt är särskrivningar och satsradningar, och det är bland de yngre skribenterna som flest ”felskrivare” finns: åtta av tio för särskrivningar och nio av tio för satsradningar. Bland de äldre särskriver fyra av tio, och fem av tio satsradar vid något tillfälle. Det finns snarare fler likheter mellan de båda grupperna, för de övriga frågorna är i stort sett jämnt fördelade, med inga, ett eller två fall i övervikt åt något håll.

6 Avslutning och vidare forskning

Att språkbruket i bloggarna skiljer sig från det rekommenderade är klart. Dock är ”felen” utspridda på skribenterna och visar inga direkta mönster över något allmänt bloggspråk. Det faktum att ingen granskar texterna som publiceras gör det fritt fram att använda vilket språk man vill. Många bloggare skriver säkerligen inte heller med ambitionen att göra det felfritt, utan man vill helt enkelt uttrycka sig, precis som i vanliga dagböcker.

Detta gäller för alla åldrar, då det inte har funnits några större skillnader mellan de båda grupperna, utom vid särskrivning och satsradning. Det finns inte heller några direkta mönster i övrigt, i fråga om skillnaderna mellan bloggbruket och det rekommenderade bruket av språkriktighetsfrågorna.

Ämnet skulle vara intressant att fördjupa sig ytterligare i. Med mer bloggmaterial och en snävare inriktning, kanske ur ett genusperspektiv, skulle förmodligen mängder kunna skrivas. Det är ett brett ämne som bara växer ju längre utvecklingen framskrider, och med lite forskning jämfört med andra områden, är det bara att välja och vraka.

Källförteckning

Tryckta källor

Bolander, Maria: Funktionell svensk grammatik. Stockholm: Liber AB 2008

Köhler, Per Olof & Messelius, Ulla: Natur och Kulturs Stora Svenska Ordbok. Stockholm: Bokförlaget Natur och Kultur 2006

Språkriktighetsboken. Svenska språknämnden och Norstedts Akademiska Förlag 2005

Språkrådet: Svenska skrivregler. Stockholm: Liber AB 2008

Internetkällor

Wikipedia (20110107):

http://en.wikipedia.org/wiki/Justin_Hall

<http://sv.wikipedia.org/wiki/Blogg>

<http://sv.wikipedia.org/wiki/Falungong>

<http://sv.wikipedia.org/wiki/HTML>

Övriga

http://www.skrivihop.nu/exempel/bilder/kassa_medarbetare.gif